

გეგყმესი

მწყემსან კეთილმან სული
თვისი დასდვის ცხდვართათვის.
იოან. 10 — 11.

№ 7

1883 — 1907 წ.

15 აზრილი

ჩინოლის სამკალესიო საკითხის ზამო.

სინოლის ორგანოს მეოთხე ნომერში დასტამ-
ბულია დეკლარაციის თ. ტიტოვის სტატია
შემდეგის სათაურით: „მოკლე მიმოხილვა რუსე-
თის საეკლესიო ცხოვრებისა გასულ წელში“. ამ
სტატიის ბოლოში (გვ. 141—142) პროფესორი
ტიტოვი ებება ჩვენ საეკლესიო საკითხსაც.
„პროფესორი“ იძლევა თავისებურ მიმოხილვას
ჩვენ საეკლესიო საკითხისას, ის მოგვითხრობს,
თუ როგორ „გამოცურდა“ ქართველთ საკითხი
გერდ წოდებულ განმათავისუფლებელ მოძრაობის
ქარიშხალიან ტალღებიდან. ამ მოძრაობამ, რო-
გორც ვიცით, — ამბობს პროფესორი, — განსა-
კუთრებით (?) სტიქიურ ძალით მოიცო კავკასიის
მხარე. ოცნებანი პოლიტიკურ თავისუფლებაზე იქ
შეუერთდნენ ოცნებებს ეკლესიურ ავტოკეფა-
ლიისას ანუ ქართველ ერის ეკლესიურ დამოუკი-
დებლობისას. საქმე დაიწყო ქართველ სამღვდე-
ლოების და საზოგადოების წარმომადგენელთა
პეტრიკით. ეს პეტრიკა შეიცავდა თხოვნა-მოთხოვ-
ნას — აღდგენილ იქმნას საქართველოს ეკლესიის
ავტოკეფალობა.

ჩვენმა მთავრობამ ამ საკითხის გადაწყვეტა
(„решение“. а не „обсуждение“?) მიანდო რუსე-
თის უმაღლეს ეკლესიურ მთავრობას. სინოღმა
განსაკუთრებულ კომისიის საშეაღებით, რომელიც
მოკმელობდა გასულ წლის დასაწყისში, სცადა ამ
საკითხის მშვიდობიანი გადაწყვეტა, განიზრახა რა
მოესპოა საქართველოს მართვა-გამგეობის ნამდვილი
ნაკლულევანებანი, მაგრამ ისეთი ცდა უნაყოფო
გამოდგა. მაშინ გადაწყდა ამ საკითხის განხილვა
ზინდოს წინასწარ-კრების განსაკუთრებულ განყო-

ფილებას. ამ უქანასკნელის ღონისძიებანიც საკით-
ხის ეკლესიურ-მშვიდობიან-საკეთილო გადა-
წყვეტისათვის დაიშხებრა საქართველოს ეკლესიის
სრულ ავტოკეფალობის დამცველთა და მომხრეთა
მედგრობაზე. ამ სახით ქართველთ საეკლესიო
საკითხიც ღია დარჩა.

ეს — ისეთივე სერიოზული, საყურადღებო და
რთული საკითხია, — განაგრძობს პროფესორი, —
როგორც საკითხი დასავლეთ რუსეთისა. ჩვენ არ
შეუდგებით ამ საკითხის ისტორიულ-დოგმატიურ
— კანონიერ მხარეების განხილვას და იმ დროებით
მოტივებს, რომელიც მას დართულნი აქვს საფუძე-
ლად. ამ მხრით მდიდარი მასალა მოიპოვება წინას-
წარ-კრების ნაწარმოებებში. ვფიქრობთ და გე-
წამს, რომ ეს საკითხი შეიძლება გადაწყდეს და უნდა
გადაწყდეს საზოგადოდ მართლ-მადიდებელ ეკლესიის
და კერძოდ საქართველოს ეკლესიის საკეთადა თვალ-
საზრისით (კურსივი „პროფესორისა“).

დროებით განზე გადავდეთ საკითხი უწინდელ
საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალობის და
ისტორია ამ ეკლესიის რუსეთის ეკლესიისთან
შეერთებისა (?). ესთქვათ, რომ ყოველივე მსჯე-
ლობა ამ საკითხის შესახებ საქართველოს ეკლესი-
ის ავტოკეფალობის დამცველთა და მომხრეთა
სრულიად მართალნი და საფუძვლიანია. მაგრამ
აქედან ჯერ კიდევ შორს არის საქართველოს
ეკლესიისათვის ავტოკეფალობის მინიჭება (?).
არ უნდა იქნას დავიწყებული, რომ რუსეთის
ეკლესიამ ასე თუ ისე, ამა თუ იმ მოტივებით
(აი აქ არის ღორის თავი დამარხული), ამა თუ იმ
გარემოებებში იკისრა დიადი და ჰასუხ-საგები
მოვალეობა — იყოს ქომაგი, დამცველი და მფარვე-
ლი საქართველოს ეკლესიისა. ამ მხრით რუსეთის

ეკლესიაში პასუხი უნდა მისცეს ღმერთს და მართლ-მადიდებელ მსოფლიო ეკლესიას (ოღონდაც პასუხი უნდა მისცეს და მისცემს კიდევაც,— შევნიშნავთ ჩვენ!). ჩვენ ვფიქრობთ,—ბრძანებს „პროფესორი“,—რომ რუსეთის ეკლესიას, თვით უმაღლეს რუსეთის მთავრობის სახით, მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეუძლია გულდადებით მიანიჭოს (!) საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალობა, როდესაც მტკიცედ დარწმუნდება, რომ,—ერთი მხრით,—ეს არის სურვილი ერთი ნაწილის კი არა, არამედ მთელი მართლმადიდებელ ქართველ ერისა და რომ,—მეორე მხრით,—საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიას აქვს ყველა საშუალებანი და სრული შესაძლებლობა იარსებოს და წარემართოს ღვთის მსახურებაში დამოუკიდებლად*). ყოველ შემთხვევაში, საკითხი საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალობისა საბაზოად უნდა გადაწყდეს მომავალ სრულიად რუსეთის ადგილობრივ კრებაზე“.

ამ წერილს არსებითი განმარტება არ სჭირია, ის თავის თავად გვიჩვენებს თუ რამდენად მღვრიე და მოწამილოა სათავანი, საიდანაც ეს ნაკადული გადმოიზუზუბებს. ეს წერილი მ. ტიტოვისა არის მოკლე დასკვნა წინასწარ—კრების მეორე განყოფილებისა ჩვენ ეკლესიის საკითხზე. გალაღებულ „პროფესორს“, რომელიც წერილი იყო აღნიშნულ კრებისა, ეტყობა საფუძვლიანად შეუთვისებია მოძღვრება ვოსტორგოვ—სტეფანე—ბუტკევიჩებისა; ის ერთი კალმის მოსმით გვეტყობის წვერმოტყუილ ისარს სებარატისმისას. ოცნების სამეფოდგან გამოწვეული სებარატისმი—ეს ის გაცეთილი უნაგირია, რომელსაც ასე ხშირად და უხერხულად შემოახტნებიან ხოლმე ჩვენი ქვეყნის ყოფილნი თუ არსებულნი „პრაქტიკესკიე დეიტელები“ (ვოსტორგოვის ეპიტეტია), ხოლო ამ უკანასკნელთა ჰანგებს ხრინწიანი ხმით გაჰკვირან „პროფესორები“ სცილილობენ რა მეწერილობენ ჩარჩებივით ერთმანეთს უკან შემოაუსხდნენ გადახებილ უნაგირზე და იწყონ უშნოდ ძუნძილი...

*) აქ იგულისხმება ჩვენი მღვდლების „პური არსობისა“—ლიუბოი საზრდო. რომელსაც ასე გვაყვებოდნენ „ისტინო პრაოსლავნიე ლიუბი“.—გვაყვებოდნენ ისევე ჩვენსავე ლუკას, რომელიც მათი ხელიდგან გვეძლევა ნახევრად და რომელიც ყელზე გვადგება ხოლმე ..

ავტორი.

„პროფესორი“ გულდაწყვეტილად მოგვითხრობს თუ როგორ უნაყოფოდ ჩაიარა სინოდის განკარგულებით შემდგარ განსაკუთრებულ კომისიის მაცადინობამ ჩვენი საეკლესიო საკითხის მშვიდობიანად გადაწყვეტისათვის.—„პროფესორი“ არ გვეუბნება თუ რა სცნო „კომისიამ“ საქსარბოსო მართვა-გამგეობაში „ნამდვილ ნაკლულევანებად“, რომელთა მოსაზრებით კომისია ჰფიქრობდა ჩვენი საკითხის მშვიდობიან გადაწყვეტას.

ჩვენ საბუთიანად ვფიქრობთ, რომ აქ „პროფესორი“ გულისხმობს იმ გარემოებას, რომ იმ ხანად სინოდმა წინადადება მისცა ყოვლად სამღვდლო კირიონს, რათა უკანასკნელი საქართველოს ექსარხოსად მოვლინებოდა. მაგრამ,—ეს პირველი და უკანასკნელი ცდა სინოდისა ამ ასი წლის განმავლობაში—ქართველ ეპისკოპოსს ექსარხოსობა ღირსებოდა,—როგორც მოსალოდნელი იყო, უნაყოფო აღმოჩნდა ეს ღონისძიება, გარეშე თვისის დრომოქმულობისა, ცბიერებითაც აღსავსე აღმოჩნდა, ვინაიდან იგივე ყოვლად სამღვდლო კირიონი, ჩვენთვის დღესაც გამოურტყვევებ მიზეზებით, სოხუმის ეპარქიიდგან კოვნოში გადაისროლა იმავე სინოდმა ქორ. ეპისკოპოზად (ვიკარინად), ცხადია, ყ-დ სამღვდლო კირიონს უფრო შავი დღე დაადგებოდა; რომ ის ქალაქში მოსულყო ექსარხოსად... სანტერესოა ვიცოდეთ, თუ რა საეკლესიო კანონების ძალით აბურთავებენ ყ-დ სამღვდლო კირიონს?! მაგრამ,—რას დადგევს სინოდი კანონებს?! აი ასეთ გარემოებაზეა ნათქვამი: „ქვეყანა ენახე უძალიო, შიგ გავიარე უჯოხო“.

ასევე უნაყოფო აღმოჩნდა წინასწარ კრების ღონისძიებანიც—ჩვენი საკითხის მშვიდობიანად გადაწყვეტისათვის. „პროფესორის“ სიტყვით, ამ შემთხვევაში წინასწარ კრების კეთილი სურვილები შეეხებუქენ ჩვენი ეკლესიის ავტოკეფალობის დამცველთა და მომხრეთა მდგრობას, მერე იცით, რამდენი „დამცველი და მომხრენი“ ჰყავდა ჩვენს ავტოკეფალთა წინასწარ—კრებაში?—სულ ხუთი-ოღე!—თუ ანგარიში მიეღებთ ყ-დ სამღვდლო ევთიმესაც (ელიევი), რომელსაც ვოლინის არქი ეპისკოპოზ ანტონისათვის უსწავლებია—ჩვენი ძველები თუ როგორ აფრქვევდნენ საიდუმლო ზიარების შესრულების დროს „სასოგების მომგვრელ ტრემლებს“;— „умолнены слезы“. (II. Б. 1907

რ. № 4 სტრ. 158). ჩვენთვის მხოლოდ ეხლა შეიქნა გასაგები—რატომ აპაჟუნ—აპაჟუნებულა თვალბს ყ-დ სამიღველო ევთიმი საიღუმლოს შესრულების დროს, თუმცა მის თვალბზე არ შეგვიღმწავს „სასობების მძიმეველი ცრემლები“! იმ დალოცვილის რალა მარტო ასეთი „ცრემლები“ შეღწარუნებია ჩვენ ძველთა გარდმოცემთაგან, — სხვა რამეშიდაც მიგებანა მათთვის..*)

ეს ოთხიღდე პირნიც ოსტორგოვ—სტეგანე —ბუტკევიჩებმა ბრალდებულთა სკამზე წამოასკუბეს და თითქმის გაროზგეს კიდეც, ერთი იმ ოთხთაგანი იძულებულიც კი გახდა კრებიღგან დემონსტრაციულად გასულიყო (პროფესორი მარრი), კრების უქანსკნელ სხომას კი არც ერთი ავტოგრაფიის „დამცველ-მომზრთეათგან“ აღარ დასწრებიან, დარჩა რა ვოსტორგოვს ბურთი და მოედანი; უნდა გამოგტყდეთ საკმარისდაც იჯერა მან ჩვენზე გაცეცხლებული გული, — შრომაც დაუფასდა, — იმისი „დოკალიდ“ ერთ ხმად მიიღო წინასწარ-კრების მეორე განყოფილება. და მით ამ უქანსკნელმა თვით უარჰყუ თავი თვისი—

*) ტირილი ლოცვის დროს ორგვარია. ერთი ტირის დიდი ბორბტების და ცოდვების მოსანებებლად და მეორე— ფარისეულურად. ორივე შემთხვევაში ტირილი დამაძაბლებელია და არა ზედმეყანი ესეთი მოქმედება კაცისა, როგორც ფარისეულური, დამოზილია ქრისტესაგან.

1885 წელში ოკტომბრის 25-ს ბიჟენტის ტაძრის კურობების შემდეგ, სახარების კითხვაზე, ტრაჰეში შემოვიდა მთავარ-მართებელი დანდუკოვ-კარსაკივი. დადგა იგი ტრაჰეში და სანამ სახარება არ გაათავა მთავარ-დიაკონმა დედესაგით მოსდიოდა თვალბზე რცემლები, ბოლოს სულ აკითონდა, ყველანი გაგვაოცა, ნაწირებეს ექსარსოსმა პავლემ ჰქონდა მიზეზი ტირილისა ცალკე ოთახში, რომელშიაც მეც ვიყავ. მან უთხრა: მე წარმომიდგა ძველი დრო საქართველიისა, როცა ამ დიდებულ ტაძარში ქათალიკოსები იყვნენ მწირველნი და ღღეს მათ მაგიერ თქვენ დაგინახეთ. ჩემი გული სიხარულით აღვიცო და ამ გრძნობით გული ამიოხუდა და ავტრადიო. მაგრამ ეს ტყუილი იყო. დილაზე აღდე თურმე კარვა გადავკრა... მოგვსენებათ ვადაკრულები ხშირად ტირიან ხლმე... ხმამ იცით ზოგიერთები ვოტკას ვადაკერენ ტირილის მთავარეულად. ვვანებ ამ საშუალებას ხმარობდა მ. ვეიც და სხვების გასაკვირად ზიარების დროს როგორ აქევედა რცემლს თვალბიდან!.. ერთხელეე თუ დაეჩეია კაცი ამ ფარისეულურ საქციელს ველარც კი მოიშლის შემდეგ!.. ზოგიერთებს კი რცემლის დერვა, ფარისეულური მიზნით ჩადენილი, ანგელზბტირი ცხოვრების დამამტკიებლად ამიანჩა რედ.

თვისი ნაჭირნახულეე—ნამოქმედდართ!—რალით იხეთქდა თავს წინასწარ-კრების მეორე განყოფილება ჩვენ საეკლესიო საკითხზე, როდესაც მან კარგად იცოდა, რომ ვოსტორგოვის ფურენში უყვე გამომცხვარი იყო ამ მოწამულ საკითხის განსაკურნებელი რეცებტი? ჰოი, უნაყოფოდ დახარჯული დროე!, შეუძლია სთქვას წინასწარ-კრების მეორე განყოფილებას თვისის „პროფესორ“ — მიტროპოლიტ—ეპისკოპოზებ—დეკანოზებით და სინოდსაც, რომელმაც ეს საკითხი მას გადასცა საჯიჯგნ საღებავად!

„პროფესორი“ ოლიმპიურ სიმაღლიღგან დაგეწხავს—„ეს საკითხი შეიძლება გადაწყდეს და უნდა ვადასწყდეს (აქი ვადასწყვიტა ვოსტორგოვმა? № 8 II. B.) საზოგადოდ მართლმადიდებელ ეკლესიის (თუ რუსეთის?) და კერძოდ საქართველოს ეკლესიის საკეთილო თვალსაზრისით“. „პროფესორს“ კიდეე „სწავს“, რომ ასეთ ზოგად ფრავზეს ვასავალი ეწენება ვინმეს თვალში!—გარდა კარჩაკეტილ „ქუმშარიტ პროფესორებისა“, ეხლა ყველამ იცის თუ რა არის „საზოგადოდ მართლმადიდებელ ეკლესიის (რომლის სინოზიდალ „ქუმშარიტ-რუსთა“ დასახული ჰყავს გაბატონებული რუსეთის ეკლესისა) და კერძოდ საქართველოს ეკლესიის საკეთილო თვალსაზრისი“! — ეს „თვალსაზრისი“ — რუსეთის ეკლესიის და მისგან დამონავებულ საქართველოს ეკლესიის ნებსითი თუ უნებლიეთი შეხმატბიღება თვით-მპყრობელ ბიუროკრატისთან. ამ უქანსკნელს კი ეკლესია სკიბია იმდენად, რამდენადაც ბიზანტიურ—რუსულ—ქართული ეკლესიური სისტემა დღვაებრიე ავტორიტეტი ამუტქებს ბიუროკრატის ხნელ საქმეს და მის მსწრაფლ-მსროლელ სასამართლოებს.

ესაღია „პროფესორის“ მზრუნველობა „მართლ-მადიდებელ ეკლესიაზე“ ვერ დააკმაყოფილებს რუსთ—ქართველ შეგნებულ—გამოფხიზლებულ მწყემსთ—ცხოვართ. პროგრესიულმა რუსეთის სასულიერო ორგანოებმა და რუსეთის პრესამაც მჭევერ-მეტყველურად დაძგოა წინასწარ-კრების შრომანი და ნაწარმოები თვით რუსეთისათვისაც... სასტიკი ბრძოლა გამოუცხად ქართულმა პრესამ საღათას ძილით მოცულ ჩვენ სამღვდლოებას, რომელიც ხან მოკლედ თითქოს ანთოღღვაებრიე ცეცხლით, მაგრამ ისეე მიიფერფლა და

საქიროებს უფრო ენერგიულ მუკლუფუნებს, რომ ის თვის დამყარებულ სიაროდან გამოვიდეს, რომ იმანაც შესაფერი ადგილი დაიჭიროს კაცობრიობის და თვის ერის წინმსვლელობის მეჯლისში...

„პროფესორი“ დროებით განზე სდებს ჩვენი საკითხის დოგმატიურ—კანონიურ—ისტორიულ მხარეებს;—ის თითქოს პრაქტიკულ ნიადაგზე აყენებს საეკლესიო საკითხის გადაწყვეტას,—იმას არ სწამს, რომ ეს საკითხი მთელ ქართველ ერის და სამღვდელთაობის ცხოვრებას წამოეყენებოდა; „პროფესორი“ ისევ სებარატიზმის სამოსელში ხვევს ჩვენ ეკლესიურ საკითხს; „პროფესორი“ ისევ მაღალ ფარდებში მიიწევს,—ის შიშობს—შესძლებს კი ქართველი ერი თვის სინდისის თავისუფლების დამოუკიდებლად წაუძღვეს? „პროფესორს“ ემინია პასუხის მეგებლობისა მსოფლიო მართლ-მადიდებელ ეკლესიის წინაშე და თვით ღვთის წინაშედაც: ვი თუ ქართველებმა უმზრუნელოდ —უაპეკუნოდ ვერ შესძლიონ ღვთის მსახურება! ამიტომ „პროფესორი“ საქიროდ სთვლის ჩვენთვის ისეთ „პრაქტიკულ—მოღვაწევს“, როგორც იყვენ და არიან ვოსტარგოვ—სტეფანე და მათი ამჟომლ-დამჟომლი (იხილეთ № 8 II, B. გვ. 294):

ამ სახით „პროფესორი“ წინადადებას იძლევა პასუხი გავსკეთ მთელ რიგს მისგან წამოყენებულ საკითხებისას.

ქართველი საზოგადოება მწარედ მოსტყულებდა, თუ ის იფიქრებს, რომ ამ საკითხებს პასუხს ვასცემენ ქართველ სამღვდელთაობის „მოწინავე წარმომადგენლები“,—ასეთი წარმომადგენლები არ ჰყავს ქართველ სამღვდელთაობას, მასში არიან მხოლოდ ჯვარ—ორდენ—ღვინტებით დაჯილდოებულინი, ნათლობა—ქორწინება—დასაფლავების აღმსრულებელნი და სხვა არაინ! დროა ეს შეიგნოს ჩვენმა ერმა და თვითონ ხმა ამოიღოს თვის ეკლესიის სეგბელზე, რომელსაც რუსეთის ადგილობრივი საეკლესიო კრება ვოსტარგოვის რეცეპტით უპირებს „საბოლოოდ გადაწყვეტას“.

თუ ჩვენმა წინაპრებმა ჩვენი ეკლესია გადმოგვეცეს კანონიურ მხრის თავისუფალი, თუ ამდენ ხანს ჩვენი ეკლესიის ძალიანდებურ შეერთებას რუსეთის ეკლესიასთან არ ადასტურებდა არავითარი ისტორიულ—კანონიური საბუთი,—ეხლა პეტიკრობს სინოდი ასეთ საბუთის შექმნას,—ეს

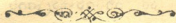
საბუთი იქნება—რუსეთის საეკლესიო კრების დადგენილება; ხოლო როგორ გადასწყვეტს ეს „კრება“ ჩვენ საეკლესიო საკითხს, ამის შესახებ ეხლა ორი აზრი აღარ შეიძლება ვინმეს ჰქონდეს: ამ კრებაში მონაწილეობას მიიღებენ იგივე პირნი, რომელნიც მუშაობდნენ წინასწარ კენებაში და რომელნიც ეცდებოდნენ საქართველოს ეკლესიის სხენება აღვაკონ პირისაგან ქვეყანისა. მაგრამ რა მნიშვნელობა ექმნება ჩვენთვის იმ კრების ასეთ თუ ისეთ გადაწყვეტილებას?—თუ რუსეთის კრების კომპეტენტეციაში ვსცანით ჩვენთვის ავტოკეფალიობის „მონიკება“, მით იმავე რუსეთის საეკლესიო კრების სრულუფლებას მივსცემთ—როდესაც მოისურვებს—წავგართვას ბოძებული ავტოკეფალია.— შეიძლება ვინმემ ბრძანოს—ადგილობრივ რუსეთის საეკლესიო კრებას არა აქვს კანონიერი უფლება საბოლოოდ გადასწყვიტოს ავტოკეფალურ ეკლესიის სეგბელია,—მაგრამ ნუ დაგავიწყდებათ, რომ „კანონისტიები“—აღმაზოგ—ბრილიანტოვ—ბერდნიკოვები თავისებურ განმარტებას მისცემენ ასეთ კანონიურ უფლებასაც, რომ კრების დადგენილებას კანონიურა შედეგად მივცა: კრების დადგენილების სანქციას მისცემენ ის პირნიც, რომელნიც ჩვენი მხრიდან დაესწრებიან მომავალ რუსეთის ადგილობრივ საეკლესიო კრებას. ამისათვის თავისთავად იბადება საკითხი—გაიგზავნოს თუ არე ჩვენი ეკლესიის წარმომადგენელნი იმ კრებაზე?—ამბობენ კრებას 15 მისისათვის მოიწვევენო...*)

ჩვენ საქმე არა გვაქვს რუსეთის ეკლესიასთან,—ჩვენ საქმე გვაქვს რუსეთის ბიუროკრატიათთან, რომელმაც ძალ-მომხრებობით წავგვლიჯა ამდენი ნაქირნახსლვევი განძი. საეკლესიო ბიუროკრატია კი თვის უფლებებს გადაახტა, განიზრახა რა ჩვენი საკითხის „საბოლოოდ გადაწყვეტა“ მომავალ კრებაზე. მას უმადლესად ნაბძანები ჰქონდა ეგრედ წოდებული „სპრაკა“—ჩხრეკილება წარედგინა ხელმწიფე იმპერატორისათვის—ჩვენ ეკლესიის შესახებ. ეს ჩხრეკილება შეიძლება კი მხოლოდ ერთი: რუსეთის მთავრობა და მასთან

*) ეს ჩვენის ფიქრით შემდგარი აზრი უნდა იყოს. ახე მალე არ შეიძლება მთელი რუსეთის საეკლესიო კრების დაბარება, თუ ამ კრებას რაიმე რეფორმის შემოღება სურს. რედ.

სინოდი უკანონოდ მოიქცენ, ჩამოართვეს რა ჩვენს ეკლესიას ავტოკეფალობა, ხოლო რამდენად შემგრო და საკეთილო იქნება ჩვენთვის ავტოკეფალური ეკლესია, — ამის გადაწყვეტა თვით ქართველ ერის საქმეა და სხვა არავისი.

6. თ.

უწმიდესი სინოდის ობერ-პროკურორის კონსტანტინე ვიტკასკის პოპულაროსების განაცხადების გამო.

უწმიდე ი სინოდის ობერ-პროკურორი კ. პ. პობედონოსცევი, ღრმად მოხუცებული, უყვე გარდაიცვალა. ის იყო რიაზანის გუბერნიდამ, სწავლა დამთავრა იმპერატორის სასწავლებელში, რომელშიაც კანონებს ასწავლიან. სამსახური დაიწყო 1846 წლიდან საერო წოდებაში. სასულიერო უწყებაში სამსახური დაიწყო 1880 წელში აპრილის 24 რიცხვიდან. ობერ-პროკურორის თანამდებობაზე დაინიშნა 1880 წლიდან. სენატრობის წოდებაში ირიცხებოდა 1868 წლიდან. სახელმწიფო საბჭოს წევრად ითვლებოდა 1872 წლიდან. მინისტრების კომიტეტის წევრად ინიშნებოდა 1880 წლიდან.

ჯამაგირი ეძლეოდა 18000 მანეთი, დამატებითი ჯამაგირი ეძლეოდა 4000 მ. არენდა ჰქონდა 4000 მანეთის, ამასთან ჰქონდა სახელმწიფო სახლი, განათება და გათბობა. მიიღო თითქმის ყველა უმაღლესი ორდენები.

ღღეს ბევრს რამეს სწერენ მისი სამსახურის შესახებ და ძლიერ ცუდათაც იხსენიებენ. განსაკუთრებით მას აბრალებენ, იმპერატორს ალექსანდრე მესამეს, 1881 წელში, კონსტიტუციაზე უარი ათქმევინაო და იმას რომ არ ჩაეშალა ეს საქმე უთუოდ რუსეთში კონსტიტუცია დაარსდებოდაო. კონსტიტუციის დაარსებას მაკადინობდნენ თვით ალექსანდრე მეორე, დიდი მთავარი კონსტანტინე, სახმებლო მინისტრი მილოუტინი, ლორის მელიქოვი, რომელიც პირველი პირი იყო სახელმწიფოში და აბაზა. ალექსანდრე მეორე მოკლეს, მილოუტინი, ლორის მელიქოვი და აბაზა სამძღვარ გარეთ გააძევეს და თვითმპყრობელობა უფრო განამტკიცეს. ყველა ეს, რომ პობედონოსცევის მიაწეროს კაცმა

დიდი შემცლარი აზრი იქნება. ღღეს პობედონოსცევი აღარ არის. მაშ ვილა უწლის ხელს კონსტიტუციის დაარსებას?!

ნეტავი ვიცოდეთ რას ფიქრობენ ზოგიერთები, როდესაც სწერენ ღღეს თვითმპყრობელ ბიუროკრატიაზე. ეს თვითმპყრობელი ბიუროკრატია არ ყოფილა ალექსანდრე მესამის გამეფების დროს? თუ მართო ერთად ერთი პობედონოსცევი შეადგენდა 1881-ში ამ თვითმპყრობელ ბიუროკრატისა?..

ერთხელ სინოდში ვიცავე. მთხოვნელების მისაღებ ოთახში ერთი გრაფი წარუდგა პობედონოსცევს და მოახსენა:

— თქვენო აღმატებულებავ! მოგხსენებთ კარგად თუ რამდენად სამწუგარაო ეკლესიის ტაძრის ახლოს სასმელების ღუქნის გაღება. გთხოვთ მიაქციოთ ამას ყურადღება და ტაძრის სიახლოვეს გახსნილი ღუქანი დაიკეტოს, რომელზედაც განცხადება მაქვს შემოტანილი.

— მე არ მესაჯიროება იმის განმარტება თუ რა საძაგლობა არის ტაძრის ახლოს სასმელი ღუქნის გაღება, თუხრა პობედონოსცევა, მაგრამ აზა თუ მე; არამედ ასი ეშმაკიც რომ წინააღუდგეს სასმელების ღუქნის საქმეს ისინიც ვერაფერს გაარიგებენ. მე რა შემიძლია მართაო?..

ტყუვლად აბრალიან პობედონოსცევის კონსტიტუციის შემოუღებლობას. პობედონოსცევისხოლოდ ბრალი აქვს სასულიერო წოდებაში მსახურებისამებრ. იმის გაფლენით სამრევლომ დაჰკარგა ყველა ის რითაც იგი ცოცხლობდა. თუმცა პირველად ბევრს პირდებოდა საზოგადოებას სინოდის გადაკეთების შესახებ, მაგრამ ბოლოს უწმიდეს სინოდს მართაო ის შეადგენდა!..

ევისკაოვების კურთხევა, მათი დაჯილდოება, გადაყვან-გაღმუყვანა, ექსარხოვების დანიშვნა განაპირა ქვეყნებში და მთელი სასულიერო საქმეების მართვა-გამგეობა პობედონოსცევის საქმე იყო და თუ ბრალი ეღება რამე, აი, აქ აღმოუჩნდება მას მრავალი შეცდომები, რომელნიც დიდ ბრალს დასდებენ მის სამსახურს. რაიცა შეეცება კონსტიტუციის შემოღების წინააღმდეგობას იმას გაამართლებენ მისი სიკვდილის შემდეგ ისინი, ვინც წინააღმდეგი შეიქნება ამ რფფორმისა. მართალია ხალხის აზრი შედგენილი კონსტანტინე პეტრეს-ძმებზე; იგი იყო მრავალთათვის „პობედონოსცევი“, მაგრამ ზოგიერთებისთვის „პობედონოსცევი“.

დიდ ტომს შეადგენს პობედონოსცევის ცხოვრების და მოღვაწეობის აღწერა. და ბევრ საინტერესო ცნობებსაც შეატყობინებს საზოგადოებას...

სიფიქსი ხუცესი.

ჩინეთის დასაჯავს მლ. გრიგორი პეტროვი.

უკანასკნელ დროს როცა გამოცხადდა ტაბტიდან მანიფესტო ხალხის ცხოვრების სხვა რიგაით მოწყობაზე, მამა პეტროვმა დაიწყო ქადაგება და წერა ახალი ცხოვრების დაბადების გასაადვილებლად, ის შეიქმნა მხარებლად ახალი სოციალური ცხოვრებისა და ახალი წეს-წყობილების შემოღებისა. მაგრამ მღვდელი პეტროვი პეტერბურგის სასულიერო კონსისტორიამ დასაჯა. პეტროვზე წარმოითქვა სასტიკი სასჯელი. პეტროვის ყოფა-ქცევა და მოღვაწეობა უცნაოთ მაცოფრებელ და შეუფერებლად მღვდლობის ხარისხისათვის. აღზად დიდი რამე შეცდომა ნახეს მის ნაწერებში?.. ენახოთ, გავსინჯოთ რა წინააღმდეგი აზრები აღმოუჩენიათ მის ნაწერებში და ქადაგებებში... ოფიციალური გამამტყუნებელი სიგელი არა მკორე საბუთებს და მოხსენებათა იძლევა გრიგორი პეტროვის მენებელ მოღვაწეობაზე.

მოხსენება მოსკოვის ქორ-ეპისკოპოსთა და სასულიერო წოდებისა, რომელთა მოხსენება ერთმა ჯგუფმა მოსკოვის სამღვდლოებისამ საეკვოთ ჩასთვალა და ბეჭდვითი სიტყვითაც განუცხადეს ამაზე თავისი აზრი. წერილი ყველა რუსთა თემის კავშირისა, ტელეგრაფმა უწმიდეს სინოდში გაგზავნილი ყოველ რუსთა კავშირის თავმჯდომარისა ეკატერინებურლიდამ. ამ საბუთებს უკავიათ სამი პირველი ადგილი და მიმატებული აქვთ ერთი ხელმოაწერელი წერილი უცნობი კაცისა, რომელიც ყოფილა მიტროპოლიტ ვლადიმერის სახელზე გაგზავნილი.

ყველა ამ საბუთებში მღვდელი პეტროვი დამნაშავედ გამოყვესთ, რომ იგი აჯანყებას და აღრევას სთესავს მთელ მართლ-მადიდებელ სამწყსოში, რომ იგი შმახავს და რყენის სულიერად, ზნეობითად და პოლიტიკურად ხალხს, ვითომ იგი არყვეს რუსეთის სახელმწიფოს სიმტკიცეს, განსაკუთრებით სთესავს ტულ აზრს კერძო საკუთრების წინააღმდეგ,

და დიდებულ და უფროს პირთა წინააღმდეგ. ყველა ეს ბრალდებულებანი მოყვანილნი არიან საზოგადოდ მარტო სიტყვებით და ერთი ადგილი არ არის ნაწვენები, რომ მართლა დასაბუთებული იყოს.

ამისთანა დაუსაბუთებელი ბრალდება სრულგებით უყურადღებოდ უნდა დატოვებულიყო და კანონით თვითონ ამ ინსინუაციის დამწერნი უნდა მიცემულიყვნენ პასუხის გებაში, მაგრამ პეტერბურგის სასულიერო კონსისტორიამ ეს ცილის წამება მიიღო საფუძვლად მღვდლის პეტროვის გასამტყუნებლად.

სასულიერო კონსისტორიამ გარდასცა ყველა წიგნები პეტროვისაგან გამოცემული პეტერბურგში არსებულ კომიტეტს განსახილველად და თავის აზრის წარმოსადგენად, ამ კომისიაში მონაწილეობას იღებდა ერთი წევრი პეტერბურგის კონსისტორიისა.

კომისიის მოხსენებას შეადგენს ორი აზრი. კომისიის მოხსენებაში პირველად ღირსეულად არის დაფასებული ღვდლის პეტროვის ლიტერატურული მოღვაწეობა იმ ნაყოფით, რომლის მოტანაც შეეძლო საზოგადოებისათვის.

ოთხჯერ ამბობს კომისია, რომ მღვდლის პეტროვის გამოცემულ წიგნებში არავითარი საწინააღმდეგო, საბოროტო; მწვალებლობითი მოძღვრება ანუ რამე სხვა საწინააღმდეგო მართლ-მადიდებელი სარწმუნოების წინააღმდეგ არ არისო. მაგრამ მეორე ნაწილში, დასკვნის კომისია, შეიძლება ზოგიერთი მკითხველების აზროვნებასა და გულში დაბადოს ტული მენებელი თესლი აზროვნებისა, რომელიც სასურველი არ არის მართლ-მადიდებელის სარწმუნოების წმიდად დაცვისათვის...

ვის გაუგონია, რომ წიგნის დამწერი დავსაჯოთ იმისთვის, რომ წიგნში თუმცა არაფერი საწინააღმდეგო არა ეწერა-რა, მაგრამ ამ წიგნის შინაარსი სრულგებით სხვა ნაირად განმარტა მკითხველმა და ბოროტად მოიხმარა? კომისიის წევრები ამტკიცებენ, რომ პეტროვის თხზულებებში საწინააღმდეგო არ არის რაო, მაგრამ შეიძლება მკითხველმა უკუღმართად გაიგოსო და ამ ნაირად საზარალო შედეგი მოყვეს მკითხველთათვისო. ამ კომისიას, რომ სახარება მიანდონ გასარჩეად უთუოდ ბრალს დასდებს იესო ქრისტეს და სახარებას აკრძალავდენ. თუ

შენი ასო გაცთუნებდეს მოიკეთე იგიო“. როგორ ასრულებენ ამ სიტყვებს სკოლები? კომისიის აზრით სკოლებში გავრცელებაში ქრისტი უნდა იყოს დამწახვე, რადგან სახარების სიტყვები სხვაწიროდ განმარტეს და ბოროტად ასრულეს..

ღიად, პეტროვის დასჯა ძლიერ სამწუხარო ფაქტია ჩვენს დროში. მისი დასჯა ცხადია ამაჟი-ცებს, რომ ჩვენს დროში ახალი აზრების გავრცე-ლებას დიდი დაბრკოლება ელოდება წინ. ცხადია სწავს, რომ საშინო ყოფილა სახარების ქადაგებაც, რადგან სახარების მცნებასა და სწავლა-მოძღვრება-ზედაც სულ უკუღმართი აზრი ჰქონებიათ შედგე-ნილი ზოგიერთი სასულიერო მოსამსახურე პირთაც. პეტროვისათვის ენის დაღუმება და წერის დაშლა, ჩვენის აზრით, კატორგაში გაგზავნაზე უარესია... (სეურ. ზეონარა“-ა).

დკი. ღ. ღამაშიძე.

მკვლრებს აღარა რცხენიათ.

ანდაზად ნათქვამია, რომ მკვლრებს აღარ რცხენითო. ჩვენ ეხლა ვრწმუნდებით, რომ არა თუ მკვლრებს, არამედ ცოცხლებსაც სირცხვილი აღარ ჰქონიათ. ამას წინეთ ჩვენ გამოავაჟკარავეთ იმ ბლაღოჩინების საქციელი, რომელთაც „მწყემს-სი“-ს ფულები მიიღეს სამღვდლოებისაგან, მაგრამ თავის ჯიბეში ჩადვეს და იქიდან აღარაფერს აღარ იძლევიან. ჩვენ გვეგონა, რომ ეს ბლაღო-ჩინები ხმას ამოიღებდნენ და თავის უმეგონა საქ-ციელს გაასწორებდნენ, მაგრამ მათ, როგორც გავს, მკვლრებივით სირცხვილი დაუკარგავსთ. ერთი ორი ჩვენ გამოვიწვიეთ სამედიკატორო სამართალში, მაგრამ ამ სამართალში გამოესვლაზედაც აქვეათ ენა მათი სასასა მათსა“ და კრინტს არ სძრავენ. ეხლა დაგვრჩენია მხოლოდ სასამართლოს კანონები თუ რაიმე ძალა გამოჩინეს და გმირებაზე..

ყველა ბრალდებულ ბლაღოჩინებში გამო-ნაკლს შეადგენს რაჟის ბლაღოჩინი, მამა მათე გორდუზიანი. მ. მათე გორდუზიანი თავის გასამარ-თლებელი პასუხი გამოგზავნა, რომელიც უკვე და-ბეჭდილი იყო. „მწყემსი“-ს მე-მ. №-ში. ამ პასუხზე ჩვენ მაშინვე გავეცით პასუხი და ვინც წაიკითხა-და გორდუზიანის და ჩვენ პასუხებს კარგად შეიტ-

ყობდა თუ რამდენად დაიმსახურებდა სიმართლეს მამა გორდუზიანის თავის გამართლება.

ღღეს კიდევ მივიღეთ ჩვენ დამატებითი პასუხი მამა ბლაღოჩინის მათე გორდუზიანისაგან. ამ დამა-ტებითი პასუხში ის აცხადებს, რომ მე, რადგან სექტემბრიდან საღმდლოს საბლაღოჩინოდან წამო-ვედიო ფულები არ ამიღიაო. ეს ფულები ბლაღო-ჩინს ს. ჰელიძეს უნდა მიეღო და გამოეგზავნაო. ამასთან ბლაღოჩინი ჰელიძე და საღმდლოს საბლა-ღოჩინო მღვდლებიც ტყუეილს ამბობენ, რომ წლის განმავლობაში ყურნალი არ მიეღოსთ. ყურნალს როგორც მივიღებდი მაშინვე გარდავის-ცემდი სავანეებოდ დანიშნულს სამღვდლოების თანხმობით აღრჩეულ კეთილ საიმედო პირს საღ-მდლოს მღვდელთნეს გრიგოლ მუსერაძესო.

უკანასკნელ პასუხზე აი რა უნდა უთხრა მამა მათე გორდუზიანს:

რამდენიც უნდა ვამართლოს თავი მამა მათე გორდუზიანმა ამო იქნება. ჩვენ ვაზეთის ვაგზავნა მოვსპეთ მის საბლაღოჩინოთ. მაგრამ მან მოგცა პატრონას სიტყვა, რომ ყურნალების ფას ის გამოავიგზავნიდა ოღონდ ვნდობოლით მის აღთქ-მულ სიტყვას. ჩვენც ვენდვით მი სიტყვას და კი-დეც უგზავნიდით წლის ბოლომდის 16 ცალს. ნუ თუ ვალდებული არ იყო მამა გორდუზიანი თავისი სიტყვა აღესრულებია და ფულები გამოეგზავნა მათე თვეზე მაინც?

მღვდლები თუ ტყუეილს ამბობენ, რომ არ მიეღოსთ ყურნალი მან დაუმტკიცოს, შეკრი-ბოს და მისი სიტყვისამებრ ჩავაბაროს 16 ცალის 48 მ. რაიცა შეგება ვითომც ბრალი ედებოდეს ბლაღოჩინების კენქისყრის წინააღმდეგ, განმეოვებით ვცხადებთ კიდევ, რომ არავისგან მას ეს ბრალი არ დადებია და არც საჭიროა მისგან თავის გამართლება. წინეთ ვსთქვით და ეხლაც ვიმეორებ, რომ სიტყვები „ბლაღოჩინების კენქით აღრჩევის წინააღმდეგნი არიან“- მას არ შეგება და გული დაიმშვიდოს.

მამა მათე გორდუზიანი თუ ისურვებს და ამხანაგობის სამართალში გამოგვეცება მაშინ უფრო გამოირკვევა სიმართლე. მე ვინაწავ ჩემის მხრით მამა ბლაღოჩინს მიხეილ სხირტლაძეს და მამა მიხეილ ვაგაშელაშვილს, მან დანიშნოს ორი პირი და მათ აირჩიონ თავსმჯდომარე და გააჩიონ ეს

საკითხი და ბრალი დასდენა ბრალდებულს და გამართლდნ მართალი. მე იმედი მაქვს ამ ზომით სიმართლე გამოჩნდება, თუმცა დღესაც ადვილად მისახვედრია სად იმალება იგი.

დკანოზი დ. დამაშაძე.

ცოტა რამ ჩვენი სამღვდლოებისა და მისი ნივთიერი მდგომარეობის შესახებ.

ჩვენი სამღვდლოების უმეტესი ნაწილი, ეს მესამე წელიწადია, ნივთიერათ გაკირვებულ მდგომარეობაშია, თუმცა მისი მდგომარეობა სახარბიელო არც წინეთ ყოფილა. ჟურნ. „წიგნისში“, ბევრჯერ სისწორით და სთუფელიანად იყო აღნიშნული, რომ სოფლის მღვდლის ყოველნაირი შემოსავალი ადრეც არ აღემატებოდა საშუალო ხარისხის ჩინოვნიკის 1—2 თვის ჯამაგირს და ესლა ხომ ეს მცირე შემოსავალიც განახევრებულია. საერო გაზეთების თანამშრომლებს რომ დაუჯეროთ, მღვდლებისთანა უზრუნველყოფილი მინისტრები და გენერალ-გუბერნატორებიც არ არიან; მაგრამ განა დაეჯერება რამე იმისთანა ვაჟბატონს, რომელსაც სამღვდლოების ძაგება-სიძულული სენათ გადაქცევი და ყოველ ანაფორიანს განუჩველად რეაქციონერს, მთავრობის მომხრეს, ხალხის მტერსა და მძარცველს უწოდებს? ავიწყლებათ ამ ვაჟბატონებს, რომ ჩვენი სამღვდლოების უმეტესობა ჯერ კიდე უსწავლელია და ამიტომ პროგრესიულ აზრსა და მოქმედებას მას ვერ მოვსთხოვთ. სამღვდლოების უმეტესობა უსწავლელობისა გამო შეგნებით ბევრათ არ განირჩევა სოფლის მართლა რეაქციონერი უსწავლელი ხალხისაგან. ზოგი ნაწავალი მღვდლებიც რომ განუერთარებლობით შეუგნებლებს მივაკუთვნოთ, დაგვიჩვენა უმცირესი ნაწილი მთელი სამღვდლოებისა, რომელსაც შეიძლება ხალხში შეგნების შეტანა და მისი კანონიერი მოთხოვნილების მხარის დაქერა დაევალოთ. არ ვფიქრობ რომ სამღვდლოების შეგნებულ ნაწილს სხვა რომელიმე წოდებაზე ნაკლებ მხარი დაეჭიროს და მსხვერპლი შეეწიროს განმათავისუფლებელ მოძრაობისათვის.

მაგრამ თუთხმეტოდე მღვდლის დასჯა კი არა, მთელი ქართველი სამღვდლოებაც რომ შეიარაღდებულიყო და მთავრობისათვის ომი გამოეცხა-

დებია, ჩვენში მაშინაც სხვა ნაირათ შეხედავდნ, ხალხის საზარალოდ, მღვდლებისაგან ვანგებ დაგებულ მანეთ ჩასთვლიდნ. სამღვდლოების უსამართლოდ გაიკიციეთ და მისი სამსახურის აბუჩად ავადებით თავი ისახელა სარწმუნოებაზე გულგაგრილებულმა ქართველმა ინტელიგენციამ, რომელსაც დაიწყებია, რომ მღვდლებსაც სხვებსავეთ ესაქიროებათ საშუალება ცხოვრებისა და იერემიასებური გოდებით გაიძახიან: არიქა რეაქციონერულმა სამღვდლოებამ ხალხი დაარბია და დრამა აიღოთ. კაცის შრომა უნდა დაფასდეს, უბრალო მუშას დღიურათ საათის შრომისთვისათვის ორი-სამი მანეთი უნდა მიეცესო და ნუთუ მარტო მღვდლომა უნდა იმსახუროს მუქთად? მაგრამ ურწმუნო კაცს არც სარწმუნოება მიჩნია საქიროთ და არც სამღვდლოების შენახვა სავალდებულოთ. ამიტომ სამღვდლოების ნივთიერი მდგომარეობის შესახებ უნდა იზრუნოს მორწმუნე ხალხმა და თვით სამღვდლოებამ. სასურველია მღვდელს გადაწყვეტილი ჯამაგირი ეძლეოდეს და კერძოთ მღვდელ-მოქმედებისათვის არაფერს ღებულობდეს, რომ გააძლიერებს მღვდელსა და მრევლს შორის სიყვარულს. პირდაპირი ნივთიერი დამოკიდებულება მრევლსა და მღვდელს შორის კი იმოდენად საზიზღარია, რომ სწორეთ ქების ღირსია მრევლი, რომელსაც კიდე უფრო არ შეუძლებია ყოველი მღვდელ-მოქმედების დროს მისკენ საშრომლისათვის ხელგამწვირილი მოძღვარი. როდის მოვესწრებით, რომ ჩვენ მოწაფესთან საშრომელის თხოვა არ დაგვიკრძალა მაშინ მაინც, როდესაც მან შავ მიწას მთაბარა ოჯახის რომელიმე საუკეთესო წევრი? მაგრამ ამისი წამალი რომ კიდეც მოიძებნოს, ე. ი. სამღვდლოებას გადაწყვეტილი ჯამაგირი დაენიშნოს, ამისი გადასახადიც ხომ ისევ ხალხს უნდა დააწესე ტვირთად. კრებულს რომ ათას მანეთამდე ჯამაგირი დაენიშნოს და მრევლში მეყოლებოთა რიცივი საშუალოთ 150 ვინაგარიშოთ, მაშინ თითოეულ მეყოლებურე შეიდ მანეთამდე მოაუწვეს, რაც შეუძლებელია ღარიბი სოფლისათვის. რომ მღვდელი ნივთიერათ უზრუნველი იქმნეს და არც მისი შენახვა დაედგას ხალხს მძიმე ტვირთად, მე საქიროთ მიწაწინა უწინდელი შტატების შემცირება და სამრევლოების გაფართოება ერთი-მეორესთან მახლობლათ მდებარე სოფლების შეერთებით. შეიძლება ვინმემ იფიქროს მღვდლები

ვერ შეიძლება დიდი სამრევლოების შოვლასო, მაგრამ ეს შიში უსაფუძვლოა, რადგან ერთი მღვდელი, თუ ის ნიეთიერად უზრუნველყოფილია, 400—500 კომლიან სამრევლოს. ამ სტრიქონების დაწვერს ავტო ოთხი წელიწადია მარტო ვსახურებ 350 კომლიან სამრევლოში, არავის არავითარ საჭირო მღვდელ-მოქმედებს არ ვაკლებ და კიდევ საკმაოდ მრჩება დრო გონებრივი და ფიზიკური შრომისათვის. საშუალო რიცხვით დღეში ერთი საქმე დღეში ერთი ბავშვი მონათლო, მცირე აიაზმა გარდაიხადო, ან სწული აზიარო. მიკვირს რას აკეთებენ ის მღვდლები, რომლებიც 100—200 კომლიან სამრევლოებში მსახურებენ. აღბად არაფერს, გარდა წირვა-ლოცვისა, რადგან ასეთ მღვდლებს მრევლში შეიძლება კვირაობითაც არ შეხედესთ საქმე. კიდევ კარგი, თუ ასეთი პატარა სამრევლოს მღვდლებს წინგნის კითხვა ეხალისებთ, ან ვხო-გარეშო აქვსთ და ფიზიკურად შრომობენ, თორემ თქვენი მტერი ისინი ძილმა დაასწულოს და უდროვოდ საიქიოს გაამგზავროს. სამრევლოების გაფართოება სამღვდლოების ავტორიტეტს აღამაღლებს და ხალხსაც გაუადვილებს, როგორც მის შენახვას, ისე ტაძრების გამშენებას. ამას დაუმატეთ ის აღფრთოვანება სასოებისა, რომელსაც მღვდელი და მრევლი გრძობს, როდესაც დიდი სამრევლოს ვრცელი ტაძარი მლოცველებით იმსება. ამას მე გამოკიდლებით მოგახსენებთ, რადგან ჩემდამო რწმუნებულ ეკლესიაზედ ყოველ კვირადღეს ამოდენი მლოცველი მოდის, რამოდენიც მცირე სამრევლოს ეკლესიაზე ტაძრის დღეობაზეც არ მივა. მართალია ვრცელი სამრევლოების მღვდლებს ხშირათ არ შეეძლებათ თვითეულ ოჯახში მისვლა, მაგრამ უსაქმოდ მრევლში მღვდლის სიარული საზოგადოთ ჩვეულებათ არ არის და, ჩემის ფიქრით, არც საჭიროა, რადგან სრწმუნოებისა და ზნეობას არაფერი შეემატება და მღვდლების შესახებ კი რუსთაველის სიტყვები „ოდეს ტურფა, აღარ ღირდეს არცა ჩირად“ — გამართლებია. ამიტომ, ვიმეორებ, მიუცილებელ საჭიროებად მიმაჩნია სამრევლოების გაფართოება, მრევლსა და მღვდელს შორის პირდაპირი ნიეთიერი დამოკიდებულების მოსპობა და სამაგიეროდ სამღვდლოებისათ-

ვის გადაწყვეტილი ვამაგირას დანიშნა.*) შეიძლება ეს ოდესმე ასეც იქნეს, მაგრამ რადგან შესაძლო მთავრობამ ჩვეულებრივად მეტი სულგრძელობა გამოიჩინოს ჩვენ დღევრძელობაზე, ამიტომ საქმის ასე თუ ისე გადაწყვეტამდის სამღვდლოება ნიეთიერად არ უნდა დაისაჯოს და იმან უნდა იტვირთოს მისი შენახვა, ვისაც ის ეჭირება და ვინც აქაჲდი ინახავდა. მრევლმა კარგად უნდა იცოდეს რომ დრამის მოსპობა უჯამაგირო მღვდლებისათვის მაინც უკიდურესი უსამართლობა არის. მხოლოდ სამართლიანობა მოითხოვს დრამა შეძლების კვალობაზე იკრიბებოდეს და არც მარტო გლცეკაცობას ხდებოდეს, როგორც ეს მთავრობისგან დიდი ხანია გადაწყვეტილი არის. საერო გაზეთებში ხშირად სწერენ, რომ მღვდლებმა დრამის აღებაზე ჯერ თათონ უარი განაცხადეს და რეაქციის დროს კი ისევ იღებნო. დრამის მოსპობის შესახებ დეპუტატ მღვდლებს სამღვდლოებისაგან რწმუნება არ ქონიათ. მხოლოდ 1905 წლის იმერეთის სამღვდლოების დეპუტატთა კრების დროს ზოგიერთებმა ჯამაგირიანმა დეპუტატებმა, ან ისეთებმა, რომლებიც დარწმუნებულნი იყვნენ სულ მოკლე დროში არსებული სახელმწიფო წეს-წყობილება მაგიერ ახალი დამყარდება და სამღვდლოებისაც გადაწყვეტილი ჯამაგირი მიეცემაო, აღძრეს საკითხი შესახებ დრამის მოსპობისა. წეს-ყობილება ხელმწიფოში ისევ ძველებური არის არ მესმის—რა პოლიტიკური, ანუ მაინც და მაინც თვალსაჩინო ეკონომიური მნიშვნელობა აქვს მღვდლებისაგან დრამის აღებობას? ზნეობრივად კი დრამის მიუცემლობას ის მნიშვნელობა აქვს, რომ ხალხი ეწნევა უსამართლობას, სხვისი შრომის დაუფასელობას. საქმის უცოდინარი იტყვის, რომ მღვდლებს მაინც ბევრი შემოუათ სხვა და სხვა მღვდელ მოქმედების საშრომელიო, მაგრამ ნუ დაეი-

*) როგორც სწინ ამ სტატიიდან ავტორს სრულებით საქმაოდ მიაჩნია მრევლის მღვდლისაგან წირვის, მღვდელ-მოქმედების შესრულება და შემწვარის ცხვრების კურთხვა მრევლის ოჯახში გარდაცვალებულთა მოსახსენებლად... სრულებით ივიწყებს, რომ ერთ უღიდეს მღვდლის მოვალეობას შეადგენს სწავლება და დარიგება. ჩვენში დღეს მღვდლები ამას სრულებით ყურადღებას არ აქცევენ. ორ-სამი მრევლის შეერთებამ დიდი ვნება მოუტანა ეკლესიას რუსეთში და დაზურული შტატები ისევ ვასწენს...
რედ.

ვიწყებთ, რომ სოფლის მღვდელი სასყიდლოს მარტო ჯვარისწერის დროს და მიცვალებულის დასაფლავებზე დებულობს. აქედან შემოსული ფულით კი ის კოლშეილს კი არა, თავის ჯორს, ან ცხენადაც კი ვერ გამოკვებავს. სამღვდლოებისაგან დრამის აღებაზე უარის თქმა მე მომაგონებს ტუსადების ფაფიცვას, შესახებ ქამის აქმედისა იმ მიზნით, რომ უკეთ კვებონ იგინი. თუ დრამის აულებლობა საშიშარ პროტესტს წარმოადგენს მთავრობისათვის, ამ—უკანასკნელ შემთხვევაში—მთავრობას აიძულებს ხალხი თავისუფალი გახადოს და თვითონ დაკეინიშნოს ჯამაგირები. კი, ბატონებო, ერთბაშით უარი ვსთქვათ როგორც დრამაზე, ისე სხვა წვრილ შემოსავალზედაც. თუ არა და, რადგან, რუსული ანდაზისა არ იყოს, სიმშლილი მაშიდა არ არის და ჩვენც ხალხისათვის საჭირო ვართ, ამიტომ დრომდის მრევლმა უნდა გვაძლიოს როგორც დრამა, ისე სხვა სასრომელიც ჩვეულებისამებრ. იმეიდა ამავე საგანზე უფრო საფუძვლიანი და სამართლიანი სიტყვა ითქმის სასულსაგრო და საერო გაზეთებში.*)

ერთი სოფლის მღვდელთაგანა.

* * შეთხზვა კავკასიის შესახებ. სახელმწიფო სათათბიროს 30 წევრს შემდეგი შეთხზვა წარუდგენია სათათბიროსათვის:

„სათათბირომ უნდა განიხილოს იუსტიციის მინისტრის მიერ შემუშავებული კანონ-პროექტი ადგილობრივ სასამართლოს რეფორმის შესახებ. ეს რეფორმა არ გავრცელდება კავკასიაზე, რადგან იქ ერობა არ არსებობს. ამავე მიზეზით არ გავრცელდება კავკასიაზე ის კანონიც, რომლის ძალით ხალხის გამოკვების საქმე ხალხსავე უნდა გადაეცეს; ამგვარივე ბედი მოელის საყოველთაო სწავლა-განათლების საქმეს კავკასიაში. ამიტომ ჩვენ, ქვემოთ ხელის მომწერნი სათათბიროს წევრნი ვსთხოვთ სამინისტროს თავმჯდომარეს, გამოარკვიოს: აქვს თუ არა კავკასიის ნამესტნიკს განზრახვა წარუდგინოს სათათბიროს პროექტი კავკასიაში ერობის შემოღების შესახებ და თუ აქვს, დაახლოვებით როდის წარმოადგენს. შემდეგ სასურველია ვიცოდეთ, არკვევს თუ არა მთავრობა და წარმოადგენს თუ არა სათათბიროს კანონ-პროექტს ნამესტნიკის ახლად დელ საბჭოს გადაკეთების შესახებ იმ აზრით, რომ საბჭოში მონაწილეობა მიიღონ ადგილობრივ მცხოვრებთა არჩეულებმა. წარედგინება თუ არა სათათბიროს შემდეგი პროექტები: გადაკეთება სამაზრო მართვლობისა, გადაკეთება საეროთა სადარაჯო რაზმისა, კავკასიის სასამართლოებში ადგილობრივ მცხოვრებთა მონაწილეობის შესახებ, გაუქმება სამხედრო სახალხო სასამართლოებისა, ყარსისა და ბათუმის ოლქებში სამხედრო სახალხო გამგეობის მთავერ საზოგადო სამოქალაქო გამგეობის შემოღება, ადგილობრივ ენების შემოღება დაბალ სასამართლოებში, პირველ დაწყებით სკოლებში ადგილობრივ ენებზე საგნების სწავლება და ადგილობრივ ენების წესიერი სწავლება კავკასიის ოლქის საშუალო სასწავლებლებში, შემოღება კავკასიაში მესაკუთრეობის სისტემისა გამაჯენის შედეგის დასაცვლად, რომელიც რამდენიმე მილიონი დაუჯდა მთავრობასა, წყლით სარგებლობის შესახებ არსებულ დებულების გადასინჯვა და კავკასიაში ვრცელ გეგმაზე მოწყობა წყლის არხების საქმისა. გამოარკვევა მფლობელობის უფლებისა ყარსისა და ბათუმის ოლქების. არა საქალაქო მიწებზე აგრეთვე კემკელის, მოჯალათის, არჩის და სხვა ამ გვარ მიწებზე. მოსპობა შიდა გუბერნიებიდან კავკასიაში გადმოსახლებისა. უიწა-

ახალი ამბები და შენიშვნები.

* * მას შემდეგ, რაც სათათბირო გაიხსნა, მემარჯვენეთა მეთაურობის თაოსნობითა და განკარგულებით პროინციიდან „ნამდვილ რუსთა“ ბევრმა განყოფილებამ მიმართა ხელმწიფეს და მთავრობას თხოვნით სათათბიროს გარეკის შესახებ. ხოლო ამ ბოლო დროს ამ დღეებში ერთი მოულოდნელი დღეემა აღმოჩენილა, სტავროპოლის ნამდვილ რუსთაგან უმაღლეს სახელმწიფე გავზავნილი. ისინი ემუდარებიან ხელმწიფეს დაიცვას თვითმპყრობელობა, ხანგრძლივად იმეფოს მტერთათვის თავზარდასაცემად, რათა ამ მტრებმა ხელი არ შეუშალონ ხელმწიფე იმპერატორისა და სრულიად რუსეთის წარმოადგენელების მუშაობას რუსეთის საკეთილდღეოდ.

*) ტყუილად იმედობს ავტორი, რომ საერო გაზეთები მღვდლების სარჩიზე იტყვიან რამეს. საერო გაზეთები დღეს საჭიროდ აღარ რაცხენ ეკლესიას და სამღვდლოებას. როდეს მოვლიან გონს, ეს ღმერთმა იცის... რედ.

წყლო და მცირე მამულიან გლეხებისთვის მიწების მიზომვა, გლეხთა და მემამულეთა შორის დროებით ვალდებულობის მოსპობა, რაც უკვეველად წინ უნდა უძღოდეს კავკასიაში აგრარულ რეფორმას“.

ეს შეკითხვა დაიბეჭდება და დათვრივდება სა-თათბიროს წევრებს; შემდეგ განხილულ იქნები სა-თათბიროს საზოგადო სხდომაზე.

* * * ტფ. სასულიერო სემინარიიდან, როგორც აღვნიშნეთ. დაითხოვეს პირველი კლასის მოწაფენი. ამის გამო 2 აპრილს სწავლა შესწყვიტეს მეორე და მესამე კლასის მოწაფეებმა და მოითხოვეს დაითხო-ვნილ მოწაფეების უკანვე მიღება და უეგზამეროდ კლასიდან კლასში გადაყვანა.

სემინარიის მთავრობამ 3 აპრილს განიხილა მოწაფეთა წერილობითი მოთხოვნანი და ხმის უმე-ტესობით არსებულ კანონის წინააღმდეგ სცნო. მან და დადგინა: გაფიცული მოწაფეები დათხოვნილ იქნან, ისე კი, რომ მათი უკანვე მიღების საკითხი გამგეობამ 15—16 მაისს განიხილოს, უკეთუ თხო-ვნებს გამოგზავნიან და სემინარიაში სწავლას, აგვი-სტრიაში გამოცდის შემდეგ, მოისურებენ. გამგეობის სამი წევრი: დვკ. ნ. თლაკვაძე, მღვ. გ. გამრკვე-ლი და მასწავლებელი ი. ი. ვერაძე უმრავლესობის ამ გადაწყვეტილებას არ დაეთანხმა და ცალკე აზრი შეიტანა. მათის აზრით ტფ. სემინარიის მოწაფეთა მოთხოვნა მთელი სახელმწიფოს სემინარიათა მოწა-ფეების საერთო მოთხოვნაა: ყველგან მოითხოვენ გამოცდის მოსპობას; საქმაოა მოწაფეები დროებით მშობებთან სახლებში გაწვებულ იქნან ამ მომწი-ფებულის საკითხის სინოდის მიერ ასე თუ ისე გადაწყვეტამდისაო. სემინარიის გამგეობამ, სამი წე-ვრის აზრით, გამოცდათა სრულიად მოსპობის შე-სახებ სწრაფი უშუამდგომლობა უნდა აღძრას ამის გამო და აგრეთვე იმის მიხედვით, რომ მოწაფეებმა გაფიცვა მშვიდდ და წყნარად ჩაატარეს, მათი სრულიად დათხოვნა სემინარიიდან შეუძლებელიაო. ექსარხოსმა უმრავლესობის გადაწყვეტილება დაამ-ტყიცა. იმის განკარგულებით, სინოდს განსახილველ-ლად გაეგზავნება პედაგოგიურ ჟურნალის ასლი და ხსენებულ სამი წევრის ცალკე აზრიც.

* * * 3 აპრილს, საღამოს 5 საათზედ, პოლიციის მე-6 ნაწილში ტაკციის ქუჩაზე პოლიციამ გაჩრიკა ალახვერდი-ოღლის სახლი და ნახა იქ 6 ცინკის ყუთი. ყუთებში აღმოჩნდა 1800 პატრონა თოფისა,

178 პატრონა რევოლვერისა, ერთი თოფი და ერთი დიდი ხანჯალი. პოლიციამ დააპატიმრა სახლის პა-ტრონი ილი ალახვერდი-ოღლი და აქვე მდგომნი ოზურგეთის მაზრის მცხოვრებნი ერასტი კალანდა-რი და აკაკი კუჭულაია. ალახვერდი-ოღლის გა-უჩხრიკეს აგრეთვე ლუქანი, სადაც ნახეს ერთი ტო-მარა მოპარული ნივთი. დაპატიმრებულნი საკომენ-დანტო სამართველოში წაიყვანეს.

* * * ტფ. საფაქვალ-აზნაურთა ბანკში ორასი ათას მანეთად დაგირავებული იყო თავ. ბარათაშვილის ბორჩალოს მამული 8000 ლესტენამდე. რადგან თ. ბარათაშვილმა ბანკში ფული ვერ წარადგინა, მამულ-ის საჯარო ვაჭრობის დროს დანიარჩუმე ტფელი-სელმა საჯიბტალისტმა არამიანცმა. როგორც ამო-ბუნ, ეს მამული 600,000 მანეთად ღირს თურმე. თავ. ბარათაშვილს არამიანცისა მართებია 20,000 მანეთი.

* * * გაფიცვა არვის წინააღმდეგ. ს. ლუკიანიკოს (გვატურ. გუბ.) მცხოვრებლები დაუფიქრდნენ იმ გარემოებას, რომ რუსეთში ღღემდის ყოველნაირი გაფიცვები მოხდა არაყისა და სიმთვრალის წინააღ-მდეგ გაფიცვის გარდა და გადასწყვიტეს სრულგმობი ხელი აიღონ არაყის ხმარებაზე. სასურალდებოა, სხვათაშორის, ის ფრიად ღინჯი სიტყვები, რომელიც გლეხთა კრებაზე წარმოითქვა: მოლაპარაკეთ სასესე-ბით იმის შეგნება ემზეროდათ, რომ არაყი, რომე-ლიც ხაზინას შეიდას მილიონამდე შემოსავალს აძლევს, ჰლუპავს ხალხს სულითა და ხორციით, აბე-ჩავებს, ერთობის ნიადაგს ფეხს ქვეშ აცლის და გლეხთა სიღარიბესა და საცოდად მდგომარეობის ერთ უმთავრეს მიზეზთაგანს წარმოადგენს.

* * * შინაგან საქმეთა სამინისტრო შეეკითხა ზოგიერთ გუბერნატორს, საჭიროა თუ არა ძალაში დარჩეს კანონი, რომლითაც გაძლიერებულ იქნა რუსეთის სხვა-და-სხვა ადგილს პოლიციის შტატე-ბით. ყველა გუბერნატორისაგან უკვე პასუხი მიუ-ღია სამინისტროს: რასაკვირველია ერთხმად აუწყე-ბენ, გაძლიერებული პოლიცია გუბს გარეშე საჭი-როებას წარმოადგენს რუსეთში წესიერების დასაც-ველად, და არსებული კანონიც ძალაში უნდა დარ-ჩესა.

* * * ს. რევოლიუციონერების გადაწყვეტალება. ს. რევოლიუციონერების ფრაქციამ დაადგინა, აღარ მიმართოს მინისტრებს და აღარ სთხოვოს ხოლმე

ამა თუ იმ პოლიტიკურ ტუსადების მდგომარეობის გაუმჯობესება, რადგან, როგორც პრაქტიკამ დაამტკიცა, მინისტრები არაფერს არ ასრულებენ. მინისტრი მთხოვნელს თავის თანაშემწესთან ჰგზავნის, ის კიდევ — დეპარტამენტის დირექტორთან და ბოლოს ეუბნებიან, რომ ეს საქმე ადგილობრივ ადმინისტრაციაზე დამოკიდებულია.

* * * რისთვის დაითხოვენ სათათბიროს? გახ. „სევ.“-ის სიტყვით, მთავრობის წრეებში ხმები, რომ სათათბიროს მხოლოდ შემდეგ შემთხვევებში დაიშოვნენ: 1) თუ სათათბირო გაერევა იმ კრებულების გაწეს-რიგებაში, რომელიც ფინანსთა მინისტრის სიტყვით, მაგარი ჯავშანით არიან გარემორტყმულნი, ამ კრებულის კრიტიკას ან იმის შესახებ რაიმე დადგენილებას ვაგებდავს; 2) თუ სათათბირო დაარღვევს სახელმწიფოს ძირითად კანონებს ან რაიმე უკანონო დასკვნას დაადგენს ძირითადი კანონების გადასინჯვის ან გამოცდის შესახებ; 3) თუ სათათბირო რაიმე ვადაწყვეტილებას გამოიტანს მიწების ძალით ჩამორთმევის შესახებ, პირველ სათათბიროს მიერ შემუშავებულ საფუძვლით; 4) თუ სათათბირო უშაღლესი მთავრობის უფლების შეკვეცას მოაწოდინებს ან რაიმე ვადაწყვეტილებას დაადგენს ამ უფლების იურიდიულად საკამათო ხასიათის შესახებ; 5) თუ სათათბირო არ დამტკიცებს ბიუჯეტს ან არ დამტკიცებს სესხს, რომლის საჭიროება დეფიციტითა და სახელმწიფო საზოგადო მდგომარეობითაა გამოწვეული; 6) თუ სათათბირო გამოიტანს დადგენილებას მინისტრების პასუხისმგებლობის შესახებ, საკანონმდებლო ორგანოს საზღვარს გადასცილდება და ეცდება აღმასრულებელი ორგანო ჩივილის ხელში; 7) თუ სათათბირო პირდაპირ კავშირს შეჰქმნის ხალხში არსებულ პოლიტიკურ წრებთან და სხვა.

* * * სათათბიროს კომისიამ მოითხოვა სახელმწიფო კანტროლები 1905 წ. უქვეშევრდომილესი მოხსენება, რომელიც ბიუჯეტის გამოსაკვებად დასჭირდა. კომისიას მთავრობამ გადაჭრით უარი გამოუცხადა.

* * * 5 აპრილს საღამოს პოლიციელებმა სენნი ქუჩაზე მოულოდნელად გაჩხრკეს იორდანოვის სახლი, სადაც აღმოაჩინეს 10-მდე სასროლად დამზადებული ყუმბარა. პოლიციელებმა სახლის პეტ-

რონი იორდანოვი დაპატიმრეს და საკომუნდენტო სამმართველოში წაიყვანეს. შეუდგნენ გამოძიებას, ვისგან და რისთვის იყო ყუმბარები დამზადებული.

* * * დღეის მსახურების წიგნების ბეჭდვის საქმე ჩვენში მეტად ცუდათ არის დაყენებული. ჩვენ შევიტყვეთ, რომ ექსარხოს მიუცია წინადადება კანტარისათვის მოთქმულ ამაზე და დააწესონ ამ წიგნების მბეჭდავი კომიტეტი მკოდნე პირებიდან. შეიძლება აღეკანდრე პავლოვიჩი არდაზანიც მიიწვიონ ამ საქმისათვის... გამოაშკარავდა, რომ ჩვენ კანტარას წიგნების ბეჭდვის საქმე არ შეუძლია. საჭიროა ყველა ებისკოპოსები და მკოდნე პირები მიიწვიონ და მათთან ერთად გარდასწყვიტონ წიგნების ბეჭდვის საქმე. ექსარხოსს და მის კანტარას წიგნების ბეჭდვის საქმე არ შეუძლია...

* * * აღმინსტრაციული დასჯა. „გახ. ტრუდოვანარ.“-ს მოჰყავს შემდეგი საინტერესო ცნობები. 1905 წ. ოქტომბრიდან 1907 წ. მარტამდის აღკვეთილი იყო რუსეთში ადმინისტრაციული წესით 315 გზავთი, დაიხურა 88 სტამბა; 164 შემთხვევაში დაკავებულ იქნა სხვა და სხვა წიგნაკები და წიგნები; 145-ჯერ აღკვეთილს ვაგზავთების ცალკე ნომრების ყიდვა; დაიხურა 26 ბიბლიოთეკა და წიგნების მალაზია; დაიკეტა 30 სასწავლებელი, დათხოვნილ იქნა სამსახურიდან 40 ათასამდე კაცი.

* * * ნამდვილ რუსთა კავშირი ამ ყამად ემზადება აღდგომის პირველ დღეს სხვა და სხვა დიდ ქალაქებში პეტერბურგსა, მოსკოვსა, ოდესსა და კიევიში—დიდი პატრიოტული მანიფესტაციის გასამართავად. პურიშკევის უკვე გაუგზავნია პროვინციებში კავშირის განყოფილებებისათვის შესაფერი განკარგულება. პატრიოტები ფიქრობენ, რომ მთავრობა აღდგომის პირველ დღეს გამოსცემს ბრძანებას სათათბიროს დათხოვნისა და ზემსკი სობოროს მოწვევის შესახებ.

* * * კოლფანის აუღენცია ხელმწიფესთან. სათათბიროს თავმჯდომარემ გოლოვინმა მიმართა თხოვნით ცარსკოვ სელოში რათა ნება მისცენ ხელმწიფე ინახულოს. ხმები, რომ გოლოვინს სურს ან უმარტოს ხელმწიფეს ამ ბოლო დროს სამინისტროსა და სათათბიროს შორის ჩამოვარდნილი უთანხმოება გარეშე მკოდნე პირთა მოწვევის აკრძალვით და სხვა-და-სხვა დაბრკოლებით გამოწვეული.

ახიზმული წერილი რედაქციისადმი

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობაში
სარწმუნოებასა და კეთილ-
ზნებობაზე.

ათი მცნება.

„პატივცემულო მამო რედაქტორო! პირველად
ღმერთსა ვსთხოვ, რომ თქვენ შიერ მიღებული
მიხე ტვირთი დღევანდლობით გეტარებინოს და
სასახელოდ აგვსრულებიოს თქვენი მიზანი. სხვა
მამო, დეკანოზო, დანაშაური ვართ ოკრიბის საბ-
ლალორინო მღვდლები, პატი თავის დროზე გახეთი
„მწყემსი“-ს ფულს ვერ გიღვეთ, მაგრამ ყველა
ეს თვით უწყით „არეულობის“ ბრალია და, იმე-
ლია, მოგვიტყვებთ. რაიცა შეეხება ამა წლის
„მწყემსი“-ს გამოწერას, გთხოვთ გვიგზავნათ და
წლის ბოლოს მოგართმევთ მის ფულს.“

პ ა ს უ ხ ი

როცა მღვდლები დრამის ფულებს სთხოვენ
გლებებს ისინი ეუბნებიან: მოგართმევით, მამო,
მაგრამ ორგანიზაციის გვეწინა და უკაცრავათო!..
სწორედ ასევე იქცევა პატივცემული წერილის მომ-
წერიც: ფულები ვერ გამოგვზავნეთ, რადგან „არეუ-
ლობა“ იყო რე მიან დავაბრკოლო. ჩვენ არ გვჯერა,
რომ ორგანიზაციას დავშალოს სამღვდლოებისათ-
ვის გახთვის გამოწერა. ეხლა თხოვილობით
გახთვის გამოგვავნას და გვიპირდებით ფულების
გამოგზავნას ამა წლის დამლევს... წელიწადი, რომ
გათავდება მაშინ კიდევ იქნება „არეულობა“, მოხ-
დეს და ვისგან მივიღებთ ფულს?! ჰამას წინეთ ი.
— ძე სწერდა გახვას „ისარ“-ში, რომ მეორეთ
მოსვლა იქნება და ჩვენი ქვეყანა იქნება სულ
მოსიპოსო და ეს უბედურობა, რომ მოხდეს გახ-
ვის ფული ხომ სულ დაგვეკარგება!.. თუ გახვის
კითხვის ხალისი გაქვსთ ფულიც წინ და წინ უნდა
გამოგზავნათ, თორემ „არეულობის“ მიხეზით
უფულოდ გახვის ვერავის გაუგზავნით და ჩვენც
უკაცრავად!..

რედაქტორა.

P. S. ვერ წარმოვიდგენდით თუ ასე დაქვეით-
დებოდა ოკრიბის საბლალორინო კრებულნი, რომ
წლის განმავლობაში ყურნალებს მიიღებდნენ
წლის დასრულებისას ფულის შემოტანაზე უარს
იტყოდნენ...! დიად, არეულობას უნდა დავაბრალოთ,
ან ეშმაკს, თორემ რით გავიმართლებთ თავს?!

ფრიალ საყურადღებო და შესასწავებელია
მოთხრობა იმაზე, როგორ მიიღო ებრაელის ერმა
ღვთისგან ათი მცნება, ანუ სწავლა-დაიჩვენა შე-
სახებ ზნეობით ცხოვრებისა, მოგზაურობის დროს
ეგვიპტიდგან აღთქმის ქვეყანაში. ურჩვეთ მსურველთ
წიკითხონ ეს მოთხრობა დაბადების წიგნში, თავი
მეცხრამეტე მეორე წიგნის გამოსვლიათ.

ებრაელნი, — მამა-მთავრის იაკობის ჩამომავ-
ლობა, — გამრავლდნენ ეგვიპტეში, სადაც იაკობი
გარდასახლდა თავის ცოლ-შვილით შიშვილისა გა-
მო. იქ ეს ვრი, ბოლო დროს; დიდ შევიწროებაში
იმყოფებოდა. ღვთის ბრძანებით იგი გამოიხსნა
ეგვიპტელების მონებისგან მის წინამძღოლმა,
წინასწარმეტყველმა მოსემ. მოგზაურობით ებრა-
ელნი მოვიდნენ სინას მთასთან და იქ, მის ახლოს,
ველზე; დაიბანაკეს კარვებში.

როცა შესრულდა ორმოც და ათი დღე
ეგვიპტიდგან გამოსვლისა. ებრაელებმა ორი დღე
გაატარეს მარხულობით და მოთმინებით. მესამე
დღეს, დილითვე, შემოიხსნა ქუხილის ხმა, გაჩნდა
ვლავა-ქექა; შავი ღრუბელი მოეცო მთასა, ისმოდა
საყვირის ხმა, რომელიც თან და თან უფრო ძლი-
ერდებოდა. მოსემ ბანაკიდგან გამოიყვანა ერთი
მთის ძირში. ერი ხედავდა რომ სრულიად მთა
ირყვოდა და მისგან გამოდიოდა კომლი, როგორც
სახშილიდგან: მთაზე შავი ღრუბლით და ცეცხლით
გამოცხადდა უფალი მოსე და მისი ძმა აარონი
მიუახლოვდნენ უფალსა. მოსე იდგა ერის პირდა-
პირ, როგორც შუა-კაცი ერისა და ღვთის შორის.
ერს ესმოდა ხმა, ყველა არჩევდა იმ სიტყვებსა,
რომელნიც ისმოდნენ მთიდგან, მაგრამ მის სახეს,

ვინც ხმაურობდა, ვერაფერ ხედავდა. ხალხს მოგესმა ათი მცნება...

პირველი მცნება.

მე ვარ უფალი ღმერთი შენი და არა იფიქნე შენდა ღმერთი შენთან, ზემსა გარეშე.

ყოველი შენობა, ყოველი ნივთი, კაცისგან აგებული და ვაკეთებული, უმკველად იცავს ჰაზრსა თვის ამშენებელის და გამკეთებელის მყოფობისასა,—იგინი მოწმობენ, რომ, თუ ეხლა აღარ არიან ამშენებელი, არც გამკეთებელი, ოდესმე ყოფილან ამ ქვეყანაში და უმოქმენდათ. ასე, ადამიანი ყოველს თვის საქმესა სდებს ბეჭედსა თვის არსებისასა. როგორც ადამიანის მოქმედება, საზღვარდებული და მცირე, მოწმობს მის მყოფობასა, ისე უფრო დარწმუნებით და ღიადს უფლებით მოწმობს ეს მიუწვდომელი და მშვენიერი სამყარო თვის შემოქმედის არსებასა, იმ შემოქმედისასა, რომელიც იყო, არის და იქნება.

„მე ვარ უფალი ღმერთი შენი“... ეს წარმოუთქვა შემოქმედმა ებრაელის ერსა, ხოლო მის საშუალობით სრულიად კაცობრიობასა. ეს დაწერილია არა მხოლოდ ქვის ორ ფიციარზე, არამედ ყოველი ადამიანის შინაგან ბუნებაშია და გარეშეცა. თვით ის ნიჭიერება, რომლითაც არის შემკული ადამიანის ბუნება, უფლებით აგონებს სულსა, რომ იგი არის ნაპერწკალი ღვთაებისა. „მე მეაფს ღმერთი, ჩემი შემოქმედი“... ადამიანი მუდამ ამას უნდა აღვიარებდეს თვის გონებითა და სინიდიდისითა. ადამიანის სული უნდა გრძნობდეს თვის დამოკიდებულებასა შემოქმედისგან: ამ გრძნობის თესლით, მის დაყოლებით, მოდის ადამიანის სული, ხორკით შემოსილი, უცნობები ქვეყნიდან საცხოვრებლად ამ ნივთიერ ქვეყანაში. ამ ქვეყნის ზენადაც და ქვედადაც, აღმოსავლეთით და დასავლეთით, სამხრეთით და ჩრდილოეთით, ყოველმხრივ, ადამიანი უნდა კითხულობდეს: „მე ვარ უფალი ღმერთი შენი“... იგი ყოველგან უნდა ხედავდეს შემოქმედებასა და ღიადებას.

უნდა კითხულობდეს, უნდა ხედავდეს... მაგრამ ადამიანი ამ ქვეყანაზე იბადება ცოცხალი. იგი, როგორც ასეთი, მოცულაა გონებით-ზნეობით სიბნელითა. იგი, თუმცა შემკულია მშვენიერ

რი ნიჭიერებითა, მაგრამ ამ ნიჭიერებას გახსნა უნდა იმ გზით და იქამდინ, რომ ადამიანმა იცნას თვისი სინამდვილე, მიზანი თვის გაჩენისა და ცხოვრებისა. როდესაც იგი ქეშმარიტად იცნობს თვის თავსა, იცნობს, რომ იგი არის შვილი ნეტარი უკვდავებისა, ხოლო მის დაკარგული აქვს იგი და ამიტომ მოვალვა, რომ მოიოვოს იგი მაშინ გულით და სულით მოსძებნის იმას, ვინც არის წყარო ამ ნეტარებისა, მოსძებნის სარწმუნოებითა და კეთილ-ზნეობითა თვის შემოქმედსა და დაუახლოვდება მას.

„მე ვარ ღმერთი ყოვლისა მპყრობელი, მდიდარი წყალობითა დაქეშმარიტებითა, სულგრძელი, მწყალობელი თას თაობამდე, მომშორებელი უსჯულოებისა, დანაშაულობისა და ცოდვისა“. ასეთ სანუგეშო ქეშმარიტებას აუწყებს შემოქმედი კაცობრიობასა და ამტკიცებს კიდევცა თვით საქმით, ამტკიცებს იმ მზრუნველობით, რომელსაც აცხადებს იგი ზნეობით ქვეყნიერებაში, ნაცვლად იმისა რომ თვით ადამიანმა მოსძებნოს თვისი შემოქმედი დაუახლოვდეს მას. თვით იგი ვითარცა ღმერთი სიყვარულისა და წყალობისა, ეძებს ადამიანსა, ცოდვის ღელეში, მსგავსად ცხოვარისა, გაბლანდულსა, ეძებს იმ მიზნით, რომ მიანიჭოს ადამიანსა ის, რაც დაკარგული აქვს მას, მიანიჭოს ცნობა და რწმუნება მის შემოქმედისა, რომელიც არის წყარო ნეტარებისა.

ამ მიზნის მისაღწევად გამოცხად ღმერთი ღრუბლითა, ქუხილითა; ელვა-ქექითა, საყვირითა და ცეცხლითა და შეაგონა კაცობრიობას: „მე ვარ უფალი ღმერთი შენი“... ამ მიზნის მისაღწევად მოაფონა მამა-ღმერთმა ქვეყანაზე არა ღრუბლით და ცეცხლით, არამედ განხორციელი, ბით განკაცებით, მე თვისი საყვარელი, რომლისაც ბავთა წარმოუთქვებს კაცობრიობასა სიტყვა მაცხოვარებისა. „ვინც არ შეისმენს სიტყვათა, რომელთაც იგი იტყვის სახელითა ჩემითა, მას მე მოვეკითხავ“. ასე აფრთხილებს ღმერთი ადამიანსა, რომ არ გაბედოს მან ურწმუნოებით დამცრობა მაცხოვარების სიტყვისა. აქაც რა ფრიადი მოწყალება სჩანს შემოქმედის მხრივ სასარგებლოდ საწყალი ადამიანისა!

„მოვეკითხავ“... მოჭითხავს ღმერთი პასუხს იმ გონებასა, რომელიც ეძიებს და იძენს მხოლოდ

ქვეყნის სიბრძნესა: შეისწავლის ცისა მნათობთა წესწყობილებასა, მიდინარით და ზღვით მოგზაურობასა, დედა-მიწის შემუშავებასა, მისგან სარგებლობასა, ხოლო იმავე დროს რჩება უმეცარი ამით ყოველთა შემოქმედისა... მოჰკითხავს მას, ვინც ბევრსა წერს და კითხულობს, ხოლო ვერც თვის ბუნებაში, ვერც სამყაროს სივრცეში ვერ კითხულობს: „მე ვარ უფალი ღმერთი შენი“...

„მოკითხავ“... მოჰკითხავს ღმერთი პასუხსა იმ გულსა, რომელიც ეტრფიალება მხოლოდ ამოკების სიტკბობასა, მხოლოდ იმაში ჰპოვებს მარჯობასა და უგულვებელ ჰყოფს კეთილ-ზნეობასა, რომელშიაც არის საფუძველი ნეტარი უკედევებისა, სადაც ისმის ხმა შემოქმედისა: „მე ვარ უფალი ღმერთი შენი“... „მე ვარ მაცხოვარი და სიტკბოება შენი“...

„მოკითხავ“... მოჰკითხავს ღმერთი პასუხსა იმ ნებისა, რომელიც ეკრაობს და არ ემორჩილება სვინიდისის კეთილ რჩევასა, თავნებობს შეურაცხყოფს ყოველ კეთილსა, ჩაფლულია ბიწიერებაში იქამომდე, რომ არ ემისი არც თვით სვინიდისში, არც გარეშე, ხმა შემოქმედისა: „მე ვარ უფალი ღმერთი შენი და არა იყვენ შენდა ღმერთი უტხონი, ჩემსა გარეშე“, — ეკრბნი ბიწიერებისა.

„მოკითხავ“... მოჰკითხავს ღმერთი პასუხსა მშობელთა და საზოგადოდ მსწავლელ-აღმზრდელთა, რომელნიც არამთუ არ უხსნიან ყრმთა ქრისტიანულ სარწმუნოების და კეთილზნეობის გრძობასა ქრმობისა ჩაგონებითა და კეთილი მაგალითითა, არამედ უხშავენ მათ ამ გრძობასა გარეგნობის დანერგვითა და ამოების ელვარებითა, — უხშავენ ნიქსა ღვთაებისა და მის მაცხოვარების ცნობისსა საქმით, თუმცა ასწავლიან მხოლოდ ბავით გამოთქმასა: „მე ვარ უფალი ღმერთი შენი“... მოკითხავს ღმერთი პასუხსა მას, ვინც არც თვით იგონებს, არც სხვას აგონებს, რომ იგვიღმერთი სჯის მამათა უსჯულოებასა შეილებში და შეიღმერთებში მესამე და მეოთხე თავობამდე“.

„მოკითხავ“... ფრიად საყურადღებო და სასოვარია ესოდენ უფლებითი გარდწყვეტილობა შემოქმედისა ყოველი ქრისტიანისთვის, რომელსაც აღთქმული აქვს ნათლისღებაში, რომ ისმინოს სიტყვა თვის მაცხოვრისა და ემსახუროს მას კეთილზნეობითა, რათა იდიდებოდეს

მით სახელი ღვთისა, ცისა და ქვეყნის შემოქმედისა, რომელიც ესოდენ ცხადად გვიმტკიცებს თვის არსებასა როგორც საქმის, ისე სიტყვით: „მე ვარ უფალი ღმერთი შენი“...

გრძნობაჲ, ბორბტებითა?
 ზენსა გრძნობაჲ! მოდი, მომეხე,
 რად ხარ წასული მოდი, შემინე
 და დახურული ჭეშმარიტება,
 ჩემს ბუნებაში, კეთილწმუნება
 ჩემს არსებაში? ღვთისა ჩემისა,
 რად ვარ დატყუელ შემოქმედისა!
 რად ვარ წამებულ
 უმეტრებითა, ი ბალუკვი.

შეწირულება

ჩვენ მივიღეთ თერგის-თემის კეთროვანთა მღვდლის ზამა გიორგი კალანდარიშვილისაგან შეგროვილი ფული 22 მ. 10 კ. დაზარალებულ გურულთა სასარგებლოდ.

მოგვიყვას აქვე სია: ჩვენებით თუ ვინ რა შემოსწირა.

მღვდელი გიორგი კალანდარიშვილი.	2	მ.	კ.
ზარბაზრ კალანდარიშვილისა.	1	„	„
ეკატერინე კალანდარიშვილისა.	1	„	„
კირილე გარდანოვი.	2	„	„
ქალები მასწავლებლები.	1	„	„
მარია ჯაგენსკაია.	1	„	„
პ. ზეკალინისა.	1	„	„
მღვდელი ნიკოლოზ ზავიალოვი.	2	„	„
კეთხოვნებით ავადმყოფთაგან კაზაკებთაგან.	7	20	
გაბრიელ განსენსკი.	„	50	
უცნობისაგან.	„	50	
კაზაკი ნიკოლოზისაგან.	„	50	
კაზაკ დამაკონისა.	„	20	
გაბრიელ მტყვევისაგან	„	50	
მთავარდიაკვის გიორგი გოლუბინსკისაგან	„	50	
მარია გოლუბინსკისაგან.	„	20	
ვედოკია კოსინენკოსაგან.	„	20	
პატარა ქართველ თამარა კალანდარიშვილისაგან	„	50	
გრიგორი ლტენინსკისაგან.	„	30	
სულ	22	10	

ეს ფულები დანიშნულებსამებრ გარდაეცა კომიტეტს.

რედაქციისაგან.

ხშირად მოგვდის სამღერავი, რომ რკინის გზის სადგურებიდან გაზეთებს ვერ ვიდებთო. რედაქცია საჭიროდ რაცხს გამოუღებლად ყველა ჟურნალზე ხელის მომწერთ, რომ ჟურნალი თავთავის დროზე ეგზავნებათ რკინის გზის სადგურებზე, მაგრამ ეს გაგზავნილი ჟურნალ-გაზეთები ხშირად ეკარგებათ მათ თუ თავის დროზე არ წიდიეს. ზოგიერთი რკინის გზის სადგურების უმფროსები და სტოროკები იმდენად სანდონი არ არიან, რომ ხელის მომწერთ შეუხაზონ დაგროვებული ჟურნალ-გაზეთები. ამისათვის ურჩევთ ყველა ხელის მომწერთ, რომელნიც რკინის გზის სადგურებიდან იღებენ ჟურნალ-გაზეთება ან რაიმე სხვა წიგნაკებს, მოკლაბარკონ რკინის გზის სადგურის უფროსებს და მიუჩინონ სანდო პირები, რომ გაზეთები და სხვა კორესპონდენციები მიღებისათანავე მათგან მიჩინო კაცებს გარდასცენ. რედაქციას არ შეუძლია, რომ ჟურნალ-გაზეთები სადგურიდან გაუგზავნოს ხელის მომწერთ. ორ-სამ თვეს თუ არაინ მოიკითხა ჟურნალ-გაზეთი, რასაკვირველია, დაეკარგებათ.

რედაქციის პასუხი.

მღე. კ.—ლს. სირცხილია შეწირულების წერილიც ვერ შეადგინოს მღვდელმა. წიკითხეთ როგორ სწერენ სხვები და ისე დასწერეთ. თქვენ წერილს თავი და ბოლო არა აქვს და მისი სწორების დრო ჩვენ არა გვაქვს. ზოგიერთებს. ჩვენ ყოველთვის გვგზავნიან. უნდა გყავდეს ნაცნობი რკინის გზის სადგურზე როცა ჟურნალ-გაზეთის მოიტანებენ თქვენმა რწმუნებულმა უნდა მიიღოს თუ ასე მოიტკეცეთ გაზეთი არ დაიკარგება. ერთ შეკავშირეს. რ. ხუნდაძის ტიბიკონი აღარ იმეკნება გასასყიდელი. მღ. ღვთის მთურაქს. ტიბიკონის წიგნი არ არის გასასყიდი. მეორედ გამოცემას ვერ ბედავს მისი პირველად გამოცემი. ვისაც მიეცევი გასასყიდად ფულები ველარ ამოვიგეო...

ამ ნომერთან იგზავნება წიგნაკი იესო ქრისტეს ვენებაზე „მწყემსი“-ს რედაქციისაგან გამოცემული.

მიიღება ხელის-მოწერა 1907 წლისათვის ორ.

ქმირაულ შუხნალს

XXIV წ. „მეფემს“-ზე XXIV წ.

ქ უ რ ნ ა ღ ი ს ფ ა ს ი :

12 თვით 3 მან. - 6 თვით 2 მან.

გაზეთზე ხელის-მოწერა შეიძლება დაბა ეგორილაში რედაქციაში, თბილისში წერა-კითხვის გამაგრეველ ელ საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში. ვისაც ნაწილ ნაწილად სურს ხელმოსაწერი ფულის შემოტანა მან უნდა წარმოადგინოს პირველ იანვარს 1 მ. პირველ აპრილს 1 მ. ჰ პირველ ივლისს 1 მ. სოფლის მასწავლებლთ და ღარიბთ გაზეთები დაეთმოზათ მთელის წლით ო რ მ ა ნ კ თ ა ღ .

რედაქცია იმყოფება დ. ეგორილაში რედაქტორის საკუთარ სახლებში.

გარეშე მცხოვრებთ ჟურნალის დაბარება შეუძლიათ ამ ადრესით: Вн Каврилы, въ редакцію журнала „МЦКЕМСИ“.

რედაქციაში მოიპოება წარსული წლების რამდენივე სრული გამოცემანი „მწყემსი“-სა, რომელნიც ორ მანეთად დაეთმოზათ მსურველთ.

რედაქციაში მოიპოება აგრეთვე მრავალ-გვარი საკითხავი წიგნები და სახელმძღვანელო გამოცემანი, რომელთა კითხლოვნი დრო-გამომშვებით ჟურნალშიდაც იბეჭდება მსურველთა მოსიძლება დაიბარონ რედაქციიდან უფასოდ.

შ ი ნ ა ა რ ს ი .

საღმთაბატარო ბანდოშიღება: ჩვენი საეკლესიო საკითხის გამო, 5. თ.—უშუშდესი სინოდის ობერ-პროკურატორის კონსტანტინე პეტრეს ძის პოზებონსაცივის გარდაცვალების გამო, სოფლის ზუუტის.—რისთვის დასაჯეს მღვდელი გრიგორი პეტროვი? დეკ. დ. ღამბაშიძის.—მკვდრებს აღარა რტებენიათ, იმისივე.—ცოტა რამ ჩვენი სამღვდელთებისა და მისი ნიეთიერი მღვდმარეუბის შესახებ, ერთი სოფლის ზუცისა.—ახალი ამბები და შენიშვნები.—ახორებული წერილი რედაქციის მიმართ.

სავალა და მისინაება ძრისტიანობაჩმ სარწმუნოებას და ქმთილ-წმომბაჰმ: ათი მცნება, ი. ბალუევის. შეწირულება.—რედაქციისაგან.—რედაქციის პასუხი.—განცხადება.

რედაქტორ-გამომცემელი დეკ. ღ. ღამბაშიძე, 15 აპრილი, 1907 წ.

სტამბა ჟურნალის „მწყემსი“-ს რედაქციის (დეკ. დ. ბ. ღამბაშიძის) ყვირილა საკუთარ სახლში.